

การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่อาจใช้อนุญาโตตุลาการ

นาย ณัฐวัฒน์ ไบบัว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ ภาควิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-346-179-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ARBITRABILITY OF INTELLECTUAL PROPERTY DISPUTES

Mr. Nattawat Baibua

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Business Law

Department of Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-346-179-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่อาจใช้อนุญาโตตุลาการ
โดย   นายณัฐวัฒน์ ไบบัว
ภาควิชา   นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์พิชัยศักดิ์ หรยางกูร

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์รชทอง จันทรางศุ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์รัชชัย สุขผลศิริ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์พิชัยศักดิ์ หรยางกูร)

..... กรรมการ
(อาจารย์วิชัย อริยะนันทกะ)

..... กรรมการ
(อาจารย์บรรจง พวงราช)

..... กรรมการ
(อาจารย์ธรรทิพย์ จงจักรพันธ์)

ณัฐวัฒน์ ไบบัว : การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่อาจใช้อินญาโตตุลาการ (Arbitrability of Intellectual Property Disputes) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์พิชัยศักดิ์ หรยางกูร, 159 หน้า. ISBN 974-346-179-5

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาถึงการนำการอนุญาโตตุลาการ โดยสมัครใจที่เกิดขึ้นภายในประเทศมาระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในสามประเด็นคือ ความสมบูรณ์ การละเมิดและผู้ใดเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา ผลการวิจัยพบว่า ในประเทศไทยยังไม่กระจางว่าข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในสามประเด็นดังกล่าวเป็น "ข้อพิพาททางแพ่ง" ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 หรือไม่ อันเป็นผลมาจากการไม่มีแนวคำพิพากษาของศาลที่วินิจฉัยว่าอนุญาโตตุลาการสามารถชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในประเด็นทั้งสามได้หรือไม่และไม่มีความเห็นของนักกฎหมายไทยแสดงไว้โดยตรงต่อประเด็นทั้งสามและไม่สามารถนำกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญามาใช้ประกอบการพิจารณาได้ จากปัญหาดังกล่าวทำให้คู่กรณีในข้อพิพาทประเภทนี้ลังเลที่จะนำการอนุญาโตตุลาการมาระงับข้อพิพาท เนื่องจากเกรงว่าศาลไทยอาจพิจารณาว่าข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาทั้งสามประเด็นเป็นข้อพิพาทที่คู่กรณีไม่สามารถตกลงให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาดได้ตามมาตรา 5 และอาจปฏิเสธที่จะจำหน่ายคดีหรือปฏิเสธที่จะบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

ผู้วิจัยเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 ว่า "ข้อพิพาททางแพ่งที่คู่กรณีไม่สามารถตกลงให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัยชี้ขาดได้คือ ข้อพิพาททางแพ่งที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือมีกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดของเจ้าหน้าที่รัฐ" และเสนอแนวทางต่อศาลไทยใช้ในการวินิจฉัยว่าข้อพิพาทเกี่ยวกับความสมบูรณ์ การละเมิดและผู้ใดเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาคู่กรณีสามารถตกลงให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาดได้หรือไม่ หากศาลไทยวินิจฉัยตามแนวทางนั้นจะทำให้เกิดความกระจางว่าเฉพาะข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาต่อไปนี้เท่านั้นที่คู่กรณีไม่สามารถตกลงให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาดได้

1. ข้อพิพาทที่คู่กรณีตกลงให้อนุญาโตตุลาการ มีอำนาจเพิกถอนทรัพย์สินทางปัญญาได้ หากอนุญาโตตุลาการวินิจฉัยว่าทรัพย์สินทางปัญญาไม่สมบูรณ์เนื่องจากเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย
2. ข้อพิพาทที่คู่กรณีมีความสัมพันธ์อย่างนางจ้างและลูกจ้างตกลงให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาดว่าผู้ใดเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์เนื่องจากเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย
3. ข้อพิพาทที่คู่กรณีตกลงให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาดว่าผู้ใดเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ เนื่องจากเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย
4. ข้อพิพาทที่คู่กรณีตกลงให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาดในประเด็นเรื่องความสมบูรณ์และผู้ใดเป็นเจ้าของที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาจากรัฐเพื่อจดทะเบียนสิทธิบัตรหรือเครื่องหมายการค้า เนื่องจากกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดของเจ้าหน้าที่รัฐ

ภาควิชา _____ นิติศาสตร์ _____ ลายมือชื่อนิติ _____
สาขาวิชา _____ กฎหมายธุรกิจ _____ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา _____
ปีการศึกษา _____ 2543 _____ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

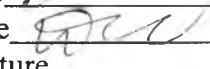
NATTAWAT BAIBUA: ARBITRABILITY OF INTELLECTUAL PROPERTY
DISPUTES: THESIS ADVISOR: ASSOCIATE PROFESSOR PIJAIKAKDI
HOAYANGKURA, 159 PP. ISBN 974-346-179-5

This thesis studies the settlement of validity, infringement and ownership of intellectual property ("IP") disputes by the domestic arbitration agreed by the disputants. This research concludes that, in Thailand, there are the ambiguities in considering whether the three said issues of IP disputes are arbitrable according to Section 5 of the Arbitration Act B.E.2530 ("Arbitration Law") or not. It is caused by inexistence of court precedent and Thai legal scholars do not provide indication for interpreting whether the parties can agree to arbitrate the said IP disputes. Additionally, IP Laws and Establishment of IP Court Law cannot be used to clarify these ambiguities. The problems cause hesitation to the IP disputants in using the arbitration to settle their disputes because they are afraid that Thai court may consider those disputes are not arbitrable according to Section 5 of Arbitration Law, and may refuse to stay the proceeding or to enforce the arbitral award.

The author proposes amendment of Section 5 of Arbitration Law to prescribe the non-arbitrable disputes to become the civil disputes violating public policy or required by law that it falls under the discretion of state official, and I would like to propose an approach for the Thai court to use in considering whether the parties can agree to settle the validity, infringement and ownership of IP disputes by arbitration or not.

Should Thai court follow such approach, it can shed clarification that only the following IP disputes are not arbitrable:

1. the dispute the parties agree the arbitrator can revoke IP right if he consider it not valid because such dispute violates public policy;
2. the dispute the parties, having employment relationship, agree to arbitrate who own the copyright because such dispute violates public policy;
3. the dispute the parties agree to arbitrate who own the moral right because such dispute violates public policy; and
4. the dispute the parties agree to arbitrate the validity and ownership in grant procedure of patent and trademark because they are required by laws that they fall under the discretion of state official.

Department Laws Student's signature
Field of study Business Law Advisor's signature
Academic year 2000 Co-advisor's signature _____

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของท่าน รองศาสตราจารย์พิชัยศักดิ์ หรยางกูร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ ชี้แนะ และข้อคิดเห็นต่างๆของการวิจัยมาด้วยดีโดยตลอดและต้องขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ รัชชัย ศุภผลศิริ อาจารย์ยรรยง พวงราช อาจารย์วิชัย อริยะนันทกะ และอาจารย์ธารทิพย์ จงจักรพันธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ชี้แนะและช่วยเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ Ms.Claire Héraud จาก ICC ประเทศฝรั่งเศส Mrs.Ruth Volt จาก AIPPI คุณ Ueli Buri จากกรมทรัพย์สินทางปัญญาประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และ Ms.Agneta Jean-Prost จาก WIPO ที่ให้ความช่วยเหลือในการค้นหาเสนอแนะและส่งเอกสารมาให้ผู้วิจัย

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.มานิตย์ วงศ์เสรี และอาจารย์ ดร.วรรณชัย บุญบำรุง จากสำนักคณะกรรมการกฤษฎีกาที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านคำแปลของภาษาเยอรมันและภาษาฝรั่งเศสแก่ผู้วิจัย

ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณสุชาดา กรรณสูต คุณอุษณีย์ ภูวพานิช คุณเกรียงศักดิ์ อัจฉริยะวัฒน์ คุณอาทิตย์ ปีนปัก คุณจันทนา สมพงษ์ชัยกุล และคุณกัญญณิกา เรืองนิตวิทย์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในทุกด้านตลอดเวลาที่ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ซึ่งให้การสนับสนุนในทุกด้านและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา คุณความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่บิดา มารดา และท่านอาจารย์ทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 : บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 วิธีการดำเนินการวิจัยและขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.4 สมมุติฐานของการวิจัย.....	7
1.5 ทฤษฎีทางนิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการวิจัย.....	7
บทที่ 2 : เหตุผลและประโยชน์ของการนำการอนุญาตโตตุลาการมาใช้ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับ ทรัพย์สินทางปัญญา.....	10
2.1 การอนุญาตโตตุลาการเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่สามารถรักษาความลับ ของกลุ่มพิพาทจากบุคคลภายนอกได้ (Confidentiality).....	12
2.2 การอนุญาตโตตุลาการเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่อนุญาตให้คู่กรณีสามารถ เลือกบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมาตัดสินชี้ขาดได้ (Expert Knowledge)...	16
2.3 การอนุญาตโตตุลาการเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่รวดเร็ว (Speed).....	17
2.4 การอนุญาตโตตุลาการเป็นเวทีการระงับข้อพิพาทที่เป็นกลาง (Neutrality).....	21
2.5 การอนุญาตโตตุลาการเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีการบังคับตามคำชี้ขาด ของอนุญาตโตตุลาการได้อย่างกว้างขวาง (Enforcement).....	23
บทที่ 3 : ข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่อนุญาตให้อนุญาตโตตุลาการเป็นผู้ตัดสิน	26
3.1 แนวคิดของรัฐที่มีต่อการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา โดยการอนุญาตโตตุลาการ.....	30
3.1.1 ปัญหาที่อนุญาตโตตุลาการจะต้องวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องความสมบูรณ์ ของทรัพย์สินทางปัญญา (Validity).....	32

3.1.2	ปัญหาที่อนุญาโตตุลาการจะต้องวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องการละเมิด ทรัพย์สินทางปัญญา (Infringement).....	39
3.1.3	ปัญหาที่อนุญาโตตุลาการจะต้องวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องผู้ใดเป็น เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา (Ownership).....	42
3.2	ข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่อนุญาโตตุลาการเป็นผู้ตัดสิน ในประเทศไทย.....	47
3.2.1	กฎหมายการอนุญาโตตุลาการ.....	47
3.2.2	กฎหมายสิทธิบัตร.....	50
3.2.3	กฎหมายเครื่องหมายการค้า.....	52
3.2.4	กฎหมายลิขสิทธิ์.....	54
3.2.5	กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและ การค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ.....	56
3.3	ข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่อนุญาโตให้ อนุญาโตตุลาการเป็นผู้ตัดสินในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	66
3.3.1	กฎหมายการอนุญาโตตุลาการ.....	66
3.3.2	สิทธิบัตร.....	69
3.3.3	ลิขสิทธิ์.....	78
3.3.4	เครื่องหมายการค้า.....	84
3.4	ข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่อนุญาโตให้อนุญาโตตุลาการ เป็นผู้ตัดสินในประเทศฝรั่งเศส.....	87
3.4.1	กฎหมายการอนุญาโตตุลาการ.....	87
3.4.2	สิทธิบัตร.....	89
3.4.3	เครื่องหมายการค้า.....	94
3.4.4	ลิขสิทธิ์.....	96
3.5	ข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่อนุญาโตให้ อนุญาโตตุลาการเป็นผู้ตัดสินในประเทศสวิตเซอร์แลนด์.....	97
3.5.1	กฎหมายการอนุญาโตตุลาการภายในประเทศ (Domestic Arbitration) .97	
3.5.1.1	กฎหมายสิทธิบัตร.....	99

3.5.1.2	กฎหมายเครื่องหมายการค้า.....	102
3.5.1.3	กฎหมายลิขสิทธิ์.....	103
3.5.2	กฎหมายการอนุญาโตตุลาการพาณิชย์ระหว่างประเทศ (International Commercial Arbitration).....	104
3.6	ข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่อนุญาตให้ อนุญาโตตุลาการเป็นผู้ตัดสินในประเทศอังกฤษ.....	107
บทที่ 4	: การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาโดยการอนุญาโตตุลาการ	111
4.1	ข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาควรเป็นข้อพิพาทที่อนุญาโตตุลาการ สามารถวินิจฉัยชี้ขาดได้.....	111
4.2	วิเคราะห์ปัญหาการขาดความชัดเจนในประเทศไทยต่อการวินิจฉัยว่าข้อพิพาท เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาเป็นข้อพิพาทที่อนุญาโตตุลาการสามารถวินิจฉัย ชี้ขาดได้หรือไม่.....	117
4.3	แนวทางการสร้างความชัดเจนในการวินิจฉัยว่าข้อพิพาทเกี่ยวกับ ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นข้อพิพาทที่อนุญาโตตุลาการสามารถวินิจฉัยชี้ขาดได้ หรือไม่ในประเทศไทย.....	125
บทที่ 5	: บทสรุป.....	146
	รายการอ้างอิง.....	150
	ประวัติผู้เขียน.....	159